

PhDr. Simona Binková, CSc.
Středisko ibero-amerických studií FFUK

Posudek oponenta diplomové práce

Lucie Černošlávková, *Proměny česko-mexických vztahů po roce 1918*, Univerzita Karlova v Praze, Filozofická fakulta, Středisko ibero-amerických studií, Praha 2014, ved. práce prof. PhDr. Josef Opatrný, CSc., 102 str.

Diplomantka si stanovila značně ambiciózní úkol – zdokumentovat vývoj česko-mexických vztahů od ustavení Československé republiky až po současnost. Již v abstraktu práce musela definovat zúžení: omezila se na vztahy diplomatické, studované především na základě materiálů zasílaných zastupitelským úřadem do Prahy a uložených v Archivu ministerstva zahraničních věcí (neuvádí, ale faktem je, že do r. 1939 využívá jen fondu Politické zprávy, sekce II. Je otázkou, zda neexistují relevantní doklady také k sekcím III. (zpravodajská), jejímž posláním bylo „informování ciziny o životě československém“, případně IV. (národohospodářská), jež se zabývala zahraničním obchodem a finančními a celními otázkami z mezinárodního hlediska). Pro období po roce 1974, pro něž dosud většinou nejsou dokumenty AMZV zpřístupněny, využívá i jiných zdrojů.

Tato práce se zčásti překrývá s jinou diplomovou prací obhájenou na FFUK v roce 2007 (Lucia Majlátová, *Vztahy mezi Československem a Mexikem, 1945-1970*). Tento fakt Bc. Černošlávkové nejenom usnadnil, ale paradoxně i ztížil řešení práce. Její vlastní bádání se tak nuceně koncentrovalo na léta meziválečná (rovněž už značně probádaná: V. Nálevka – doba navazování diplomatických styků; I. Barteček a T. Jiránek – osobnost vyslance V. Kybala) a na dobu od 70. let do současnosti, kdy už však mohla čerpat jen z omezených zdrojů (důsledek Zákona o archivnictví a spisové službě a o změně některých zákonů, č. 499/2004 Sb., §37).

Tyto faktory nemohly nezanechat stopy na její práci, která se skládá ze čtyř (odlišně pojatých) kapitol. V první (“Doba první a druhé republiky”, str. 10-48) staví na vlastním bádání v AMZV a na uvedené literatuře. Druhá kapitola (“Intermezzo – druhá světová válka”, str. 49-51) je vzhledem k nucenému předání zastupitelských úřadů Německu logicky velmi krátká, ale postrádám (pokud jsem nepřehlédla) způsob, jakým k došlo k obnovení vztahů a kdo byl v Mexiku v té době pověřen vykonáváním diplomatické funkce (jde o naprosto zásadní čs.-mexickou deklaraci o obnovení diplomatických vztahů z března 1942, uzavřenou na základě

jednání v USA; funkcí chargé d'affaires ad interim byl pověřen Karel Wendl/Vendl – zdroje se liší). Už zde se projevuje Černohlávkově způsob zacházení s prameny a sekundární literaturou – je značně selektivní a pragmatický, vyjímá jen některé tituly a jen některé informace a vytváří velmi inteligentní a přesvědčivý obraz zvláště mezinárodního kontextu (výhodou je jí i předchozí studium na FSV UK – žurnalistika a teritoriální studia, které jí dalo v tomto ohledu solidní základ), nicméně postrádám pokornější a pečlivější heuristickou práci.

Ve třetí kapitole (“Vztahy po roce 1945”, str. 52-92), která sahá až po sametovou revoluci, přiznává překryv s prací Majlátové, z níž i citačně až do počátku 70. let čerpá. Nepřístupné fondy po roce 1974 pak úspěšně doplňuje dostupnými dokumenty fondu Porady kolegia 1953-1989, rovněž v AMZV. Ve snaze dostat svému cíli a pokrýt i nejnovější dějiny, tj. vztahy Československa po pádu “železné opony” a zvláště pak od rozdělení státu (“Vztahy mezi Mexikem a Českou republikou”, str. 93- 96), využívá hlavně publikovaných periodických materiálů MZV a internetových zdrojů českého zastupitelského úřadu v Mexiku.

Tímto způsobem vznikla velmi široce rozkročená práce, jejíž záběr by však podle mého názoru odpovídal spíše doktorské disertaci. Aniž bych jí chtěla upírat zásluhy, které jsou prokazatelné, nemohu neregistrovat přílišnou závislost na jednom pramenném zdroji a na rezignaci na jeho srovnání s existující, byť rozhodně ne bohatou literaturou věnovanou danému tématu: zvláště k novodobému stavu vztahů je užitečná práce Luz Araceli González Uresti (IAP XLIII, 2009); dale - ačkoliv kvalitativně poněkud nevyrovnaná - přesto diplomová práce Pavly Liškové (FFUK 2009) podává daleko přesnější údaje např. k znovunavázání diplomatických vztahů v průběhu 2. sv. války; a mohu jen zopakovat část svého hodnocení diplomové práce Lucie Majlátové, jež Černohlávková měla šanci využít (“Rovněž sekundární literatury k tématu nebylo v minulosti tolik, aby bylo možno ignorovat existenci přehledových prací Josefa Polišenského a Estely Roldán de Novotný (ČSČH, 1964) nebo Sylvie Sevilly Martínez (k předmnichovskému a mnichovskému období: IAP XX, 1986 a XXII, 1988), či studie ke kulturním vztahům (J. Pušová, IAP XXVIII, 1994)). Užitečné by mohlo být i porovnání výsledků bádání v AMZV také s dobově podmíněnými, publikovanými přehledy V. Beneše (1981) nebo V. Landovského (1966).

Na rozdíl od svých předchůdkyň mohla diplomantka rovněž čerpat z Dejmkova přehledu *Diplomacie Československa*, speciálně z druhého dílu (2013), který tvoří biografický slovník československých diplomatů v letech 1918-1992 (a nikoliv 1918-1922, jak uvádí, str. 7, pozn. 3) a s jeho pomocí vytvořit plastičtější obrázek činných diplomatů (předcházející kariéra, osobní

charakteristiky, které mohly mít vliv i na výkon postu). Čtenář by určitě přivítal přílohu se jmény čs./českých diplomatů působících v Mexiku a dobou jejich angažmá (pokud se nemýlím, tak takový přehled dosud chybí a materiály AMZV by pro jeho vytvoření měly poskytovat ideální podklady), zvláště když prvním diplomatům je věnována náležitá a jmenovitá pozornost (po Kybala), zatímco jeho nástupci se halí v převažující anonymitě – a netýká se to jen „režimních“ reprezentantů socialistické éry, kde to diplomantka vcelku logicky zdůvodňuje uniformitou zpravodajství (kdy místo identifikace jednotlivých diplomatů soustavně uvádí jen „zaměstnanci/pracovníci vyslanectví“, „(naši/čs.) diplomaté“, „čs. (zastupitelský) úřad“, „autoři zpráv“ apod.), ale i prvních diplomatů (po)válečné éry, již zmíněného chargé d'affaires Karla Vendla, dále od 28.12.1944 vyslance Václava Hyky a od 25.4.1946 dalšího předúnorového vyslance Václava Lásky (jmenován jen zcela okrajově). Domnívám se, že i v případě méně významných osobností než V. Kybal zůstal nevyužit potenciál rozlišit osobní „vklad“ do celkově šedého období krátce před Únorem a zvláště po něm (Láska byl poměrně významným historikem, J. Kuchválek hispanistou FFUK, R. Jungbauer specialistou na mezinárodní vztahy – všichni byli i publikačně činní, např. díla posledně jmenovaného - *Meziamerický systém*, Praha 1977, *Latinská Amerika ve strategii USA*, Praha 1982, nebo *Organizace amerických států*, Praha 1988, by diplomantku v souvislosti s její předchozí studijní trajektorií mohla dovést i k porovnání jeho postojů jako autora doby postnormalizační, s výkonem jeho velvyslanecké funkce v Mexiku 1990-93 – nicméně jeho jméno (stejně jako jména dalších) se práci ani nekmitne. Jde možná jen o jiný úhel pohledu, ale rozhodně nelze tvrdit, že po Černohlávkové diplomové práci už k tématu není co říci.

Celkově velmi „úspornou“ sekundární literaturu, zmiňovanou v úvodu a v poznámkách pod čarou, navíc diplomantka z větší části - z neznámých důvodů – ani neuvádí v Seznamu použité literatury, jakoby jí už v závěru chyběly síly nebo čas práci dotáhnout do perfektního stavu.

Nechci zpochybňovat úroveň předložené práce, jen jsem očekávala, že studentka rozhledu a kvalit Černohlávkové předloží komplexnější práci (mohla zúročit i svůj studijní pobyt v Mexiku a obohatit pohled i o druhou stranu bilaterálních vztahů). Jinak ovšem práce splňuje požadavky na diplomovou práci kladené, z uvedených důvodů ji však doporučuji k obhajobě s předběžným hodnocením velmi dobře.

V Praze, 21.5.2014